DIDAKTICKÉ UKOTVENÍ

DLOUHODOBÝ CÍL

- Žák využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.
- Žák specifikuje proměnu politických útvarů, krajiny a lidských sídel od pravěku po současnost pomocí map a dalších informačních zdrojů.

CÍL AKTIVITY

- Žák vnímá panorama nejen z estetického hlediska, ale i jako nositele informací.
- Žák dokáže aktivně číst a analyzovat vzájemné prolínání geologických podmínek, reliéfu a historického urbanistického vývoje.

OVĚŘITELNÉ VÝSTUPY

- Žák s pomocí tematických map přímo v terénu správně identifikuje a pojmenuje klíčové prvky v panoramatu.
- Žák načrtne či popíše prostorový vývoj zástavby města.
- Žák vlastními slovy vysvětlí souvislost mezi pozorovanými tvary pohoří a jejich geologickým původem.

PŘÍLOHY

Interreg
Kofinanziert von der Europäischen Union
Spolufinancováno Evropskou unií
Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

Analýza panoramatu: Příklad z hory Landeskrone (419 m) v Görlitz

Autor aktivity: ***Andrzej Paczos***

ANOTACE AKTIVITY

Když se díváme do krajiny z vyvýšeného místa, většinou vnímáme jen „krásný výhled". Ale co kdybychom panorama dokázali číst jako knihu? Během terénní aktivity na hoře Landeskrone v německém Görlitz se žáci přesně tohle naučí. S pomocí map a vlastního úsudku budou analyzovat to, co vidí pod sebou. Odhalí, jak reliéf souvisí s geologií, a pokusí se z panoramatu města a okolí vyčíst historii jeho osídlení a urbanistického vývoje.

DOSTUPNOST + MAPA

VSTUPY

Přenositelnost a využití aktivity: U jakéhokoliv výhledu

Potřebný čas: 1 hod.

Personální zajištění: 1 vyučující

Doporučená věkový skupina: ZŠ, SŠ

Pomůcky: Různé mapy okolí (např. geologická mapa, mapa půd, mapa vegetace atd. – viz přílohy), případně i dalekohled

Širší kontext:

Doporučené vstupní znalosti a dovednosti žáků:

- rientace v mapě, světové strany, základní znalost regionální historie

Před aktivitou:

- Práce s vrstevnicemi a určování světových stran

Po aktivitě:

- vorba vlastního schématu (nákresu) pozorovaného panoramatu s vysvětlivkami

POSTUP BÁDÁNÍ / POSTUP

1. EVOKACE A MOTIVACE

Zemský povrch je neustále pozorován a fotografován řadou satelitů obíhajících naší planetu. Z těchto snímků se pak získávají různé informace: o geologii, reliéfu, vegetaci, teplotě, výstavbě sídel a silnic, vojenských přesunech a mnoha dalších. Podobně je každé panorama z určitého úhlu pohledu jako výřez mapy a lze jej interpretovat podobným způsobem. S žáky realizujeme brainstorming na téma „Zemský povrch neustále obíhají, pozorují a fotografují satelity. Co všechno z těchto snímků vlastně dokážeme vyčíst?" Žáci vymýšlejí nápady a učitel je doplňuje.

2. BADATELSKÁ OTÁZKA

Co se lze z panoramatu naučit kromě estetických zážitků? Lze z něj rozpoznat historii vývoje zastavěných oblastí?

3. HYPOTÉZA

Z hory Landeskrone je jasně vidět město Görlitz/Zgorzelec a několik okolních vesnic. Některé zobrazené objekty lze jistě identifikovat na první pohled, zatímco jiné lze rozpoznat až po porovnání panoramatu s mapou oblasti.

4. POKUS

Účastníci se snaží vnímat panorama Landeskrone nejen jako „krásný výhled". Snaží se (případně i s pomocí mapy okolí) pojmenovat objekty a jevy, které vidí, a poté odpovědět, proč (a pokud možno, kdy) vznikly právě na tomto místě.

5. VYHODNOCENÍ

Žáci po skupinách prezentují, co se jim pomocí map a dalekohledu podařilo v krajině identifikovat. Učitel jejich zjištění doplňuje a uvádí na pravou míru. Společně si potvrdí správnost určení velkých krajinných celků. Ukážou si, že na jihu lze identifikovat Krkonoše, Jizerské hory a Lužické hory, zatímco na severu se rozkládají rozlehlé zalesněné nížiny a Königshainské vrchy. Následně přejdou k menším objektům a sídlům. Ověří si, zda správně lokalizovali město Görlitz/Zgorzelec (včetně starého města, vilové čtvrti Biesnitz na úpatí Landeskrone a panelových sídlišť Rauschwalde, Königshufen a ve Zgorzelci). Ukážou si také jezero Berzdorf a okolní obce. Na závěr učitel zkontroluje, zda skupiny dokázaly v panoramatu najít i velmi malé orientační body.

6. HLEDÁNÍ SOUVISLOSTÍ

Učitel vyzve žáky, aby se podívali na jih a porovnali tvary pohoří. Žáci sami popíší, že Krkonoše a Jizerské hory tvoří kompaktní hřebeny s plošťími vrcholy, zatímco Lužické hory vypadají jako oddělené, samostatné kopce. Následně dostanou do ruky geologickou mapu z předchozího kroku a hledají souvislost.

7. REFLEXE

Žáci na závěr sdílejí své postřehy metodou 3–2–1. Vysloví 3 konkrétní věci, které v krajině nově objevili; 2 souvislosti mezi geologií a historickou zástavbou, které jim dávají smysl, a 1 otázku, která je při pohledu na panorama napadla.

Alternativa: Žáci dostanou za úkol si načrtnout jednoduchý profil panoramatu do pracovního listu a sami k němu připíší heslovité poznámky o různém stáří jednotlivých vrstev (miliony let stará příroda vs. stovky let stará lidská činnost).